

Νατάσσα Καραχάλιου, Δράσεις και αντιδράσεις για την εκπαιδευτική ένταξη των τσιγγανοπαίδων στο νομό Κορινθίας

Γεια σας και από εμάς. Ύστερα από τέσσερα χρόνια λειτουργίας του στην Κορινθία το Πρόγραμμα "Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων" έχει κατορθώσει να ευαισθητοποιήσει την εκπαιδευτική κοινότητα, να δημιουργήσει σχέση εμπιστοσύνης με τους Τσιγγάνους και να έχει επαφή με τους τοπικούς παράγοντες. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η μαζική προσέλευση των παιδιών τσιγγάνικης καταγωγής στα σχολεία, κυρίως τις δύο τελευταίες σχολικές χρονιές.

Μολονότι, όμως, κατόρθωσε να φέρει ένα μεγάλο αριθμό παιδιών στα σχολεία, τα τελευταία αδυνατούν να κρατήσουν τους τσιγγάνους μαθητές στους κόλπους τους και να τους εντάξουν εκπαιδευτικά. Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαία η επανεκτίμηση, η αναδιοργάνωση και η ανατροφοδότηση του Προγράμματος, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αντιφάσεις και να παρέμβει ουσιαστικά. Το τελευταίο εξάμηνο η δράση του Προγράμματος "πάγωσε" και έγινε αισθητή η απουσία του στο χώρο της εκπαίδευσης.

Θα σας παρουσιάσουμε τη σύντομη αποτίμηση των δράσεων του Προγράμματος και των αντιδράσεων που δέχτηκε στο νομό Κορινθίας μέσα από τους παρακάτω άξονες: (α) σχολείο και εκπαιδευτικές αρχές, (β), τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, (γ) οικογένεια των παιδιών (κοινότητα) και (δ) σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων.

Συνολικά οι δράσεις του Προγράμματος για τη σχολική χρονιά 2000-2001 ήταν οι ακόλουθες:

► Εγγραφές παιδιών τσιγγάνικης προέλευσης στα σχολεία: Η δράση αυτή περιλαμβάνει καταγραφή των παιδιών τσιγγάνικης προέλευσης που βρίσκονται στη σχολική και προσχολική ηλικία, και τη συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων και δικαιολογητικών για την εγγραφή τους στις αντίστοιχες σχολικές μονάδες.

▶ Συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς φορείς, δηλαδή, ενημέρωση, προσκόμιση στοιχείων και ανταλλαγή απόψεων για την αποτελεσματικότερη φοίτηση των παιδιών από τους καταυλισμούς.

▶ Τακτική επαφή με τους εκπαιδευτικούς; Στις επαφές αυτές οι δάσκαλοι μας ενημέρωναν για τυχόν προβλήματα στη φοίτηση των παιδιών, ώστε να παρέμβουμε για την έγκαιρη αντιμετώπισή τους.

▶ Παρουσίαση εναλλακτικού υλικού σε υποδειγματικές διδασκαλίες που πραγματοποιήθηκαν, τις οποίες ακολούθησε συνάντηση και συζήτηση με τους εκπαιδευτικούς φορείς.

▶ Διανομή στα σχολεία του εκπαιδευτικού υλικού που επιμελήθηκε ομάδα του Προγράμματός μας. Επίσης, μοιράστηκαν στα παιδιά τσάντες και γραφική ύλη.

▶ Εμβολιασμοί των τσιγγάνων μαθητών στις σχολικές μονάδες με τη συνεργασία των Γιατρών του Κόσμου.

▶ Συνεργασία με την τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση για την έκδοση πιστοποιητικών και τη διατήρηση επαφής.

▶ Συνεργασία με φορείς που δραστηριοποιούνται για τους Τσιγγάνους. Πιο συγκεκριμένα, συνεργαστήκαμε με την Τ.Ε.Δ.Κ., την Αναπτυξιακή Α.Ε. και το Κέντρο Στήριξης Τσιγγάνων των Εξαμιλιών για τη διανομή λαδιού σε όλους τους Τσιγγάνους του νομού.

▶ Συνεργασία με το Κ.Τ.Ε.Α. του νομού Κορινθίας. Για τη διευκόλυνση της μετακίνησης των παιδιών από και προς τα δημοτικά σχολεία, υποδείξαμε στους οδηγούς τους δύσβατους δρόμους που οδηγούν στους τσιγγάνικους καταυλισμούς.

▶ Ευαισθητοποίηση, συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη της τσιγγάνικης κοινότητας.

▶ Ενημέρωση των τσιγγάνων γονέων για την πρόοδο των παιδιών τους στο σχολείο και για κάθε εκπαιδευτικό θέμα που προκύπτει.

▶ Διανομή ρουχισμού στον τσιγγάνικο πληθυσμό.

Αναλυτικότερα τώρα. Με την έναρξη της φετινής σχολικής χρονιάς τοποθετήθηκαν στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο των Εξαμιλιών τρεις καινούργιοι εκπαιδευτικοί για να καλύψουν τις ανάγκες των παιδιών τσιγγάνικης προέλευσης. Δύο από αυτούς κάλυψαν τις θέσεις για τις δύο τάξεις υποδοχής που λειτουργούν στο χώρο του σχολείου και ο τρίτος τη θέση του νηπιαγωγείου στο χώρο του καταυλισμού.

Σημαντική ποιοτική βελτίωση για την περιοχή αποτελεί η αλλαγή του χώρου λειτουργίας της μιας τάξης υποδοχής, από το container μέσα στον καταυλισμό στο χώρο του σχολείου μέσα στο χωριό των Εξαμιλιών. Οι τσιγγάνοι μαθητές που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο είναι 62 από τα 86 συνολικά παιδιά του Άνω και Κάτω Μαχαλά. Τα 44 από αυτά είναι ενταγμένα σε τάξη υποδοχής (23 μαθητές με τακτική φοίτηση) που λειτουργεί πρωινές ώρες και τα 17 σε κανονικές τάξεις (13 μαθητές με τακτική φοίτηση). Στο νηπιαγωγείο που λειτουργεί για δεύτερη χρονιά φοιτούν 18 νήπια και προνήπια από τα 30 συνολικά παιδιά, 7 από τα οποία έχουν άτακτη φοίτηση.

Αυτή τη στιγμή οι δύο τάξεις υποδοχής έχουν συγχωνευτεί σε μία και στο νηπιαγωγείο φοιτούν μόνο 8 παιδιά από τα 18. Επίσης, παρατηρείται και διαρροή των παιδιών τσιγγάνικης προέλευσης που φοιτούν ενταγμένα στις κανονικές τάξεις. Από 62, δηλαδή, παιδιά που φοιτούσαν στην αρχή της σχολικής χρονιάς, τώρα φοιτούν 30 και έτσι, το ποσοστό φοίτησης έχει πέσει από το 72 % στο 35 % στο σύνολο 86 παιδιών σχολικής ηλικίας.

Το σχολείο και η διεύθυνση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συνεργάζονται με το Πρόγραμμα στις εγγραφές και τη λειτουργία των τάξεων υποδοχής, αλλά χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα, όπως φαίνεται και από τα παραπάνω ποσοστά φοίτησης. Η αδράνεια της τοπικής αυτοδιοίκησης για την αντιμετώπιση της σωρείας των προβλημάτων που μαστίζουν τον καταυλισμό (ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός από την ευρύτερη κοινότητα, προβλήματα ιδιοκτησίας, οικιστικό, προβλήματα ύδρευσης, φωτισμού, ακατάλληλες συνθήκες υγιεινής κοκ.) σε συνδυασμό με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων

που φάχνει αφορμή για να ζητήσει τη μεταφορά των τσιγγάνων μαθητών σε γειτονικά σχολεία, δυσκολεύουν οποιαδήποτε ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής ένταξης αυτών των παιδιών. Η φτώχεια και η απόρριψη που αντιμετωπίζει η τσιγγάνικη οικογένεια καλλιεργεί τη δυσπιστία απέναντι στον κρατικό και κατά συνέπεια τον εκπαιδευτικό μηχανισμό.

Περνάμε στο Ζευγολατιό. Στο δημοτικό του σχολείο φοιτούν 277 μαθητές, 82 από τους οποίους είναι Τσιγγάνοι (58 με τακτική προσέλευση). Το απόγευμα λειτουργούν με τους δασκάλους που δούλευαν πέρσι δύο τάξεις υποδοχής με 17 μαθητές. Το πρωί υπάρχει ένα αμιγές τμήμα της Α' τάξης με 19 τσιγγάνους μαθητές και νέο δάσκαλο. Τα υπόλοιπα 46 παιδιά είναι ενταγμένα στις κανονικές τάξεις. Από τις περσινές τάξεις υποδοχής 10 παιδιά εντάχθηκαν στην Γ' δημοτικού.

Αν και είχαμε εγγράψει από τον Ιούνιο 20 νήπια με στόχο να λειτουργήσει νηπιαγωγείο στον καταυλισμό, η προσπάθεια αυτή δεν καρποφόρησε. Αναζητήθηκε κτήριο, αλλά δεν βρέθηκε κατάλληλος χώρος. Οι προσπάθειες να στεγαστεί το νηπιαγωγείο σε λυόμενο δεν οδήγησαν πουθενά λόγω αναβλητικότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εξετάσαμε την περίπτωση να μετακινηθούν τα παιδιά με λεωφορείο στο νηπιαγωγείο του Ζευγολατιού, αλλά οι γονείς αρνήθηκαν λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιών τους.

Ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων του σχολείου δεν έχει αποδεχθεί ακόμα τη συνύπαρξη των παιδιών τους με τα "τσιγγανάκια" και έχει καταθέσει πρόταση στο Υπουργείο Παιδείας για τη δημιουργία σχολικού συγκροτήματος στον καταυλισμό.

Η απουσία ευαισθητοποίησης διατρωνώνεται μέσα στους κόλπους του ίδιου του σχολείου με έγγραφο που συνέταξε ο διευθυντής του Δημοτικού σχολείου Ζευγολατιού, το οποίο υπογράφουν 19 δάσκαλοι, όλοι δηλαδή οι δάσκαλοι του σχολείου εκτός από τους δύο δασκάλους των απογευματινών τάξεων υποδοχής. Το έγγραφο αυτό αποτελεί την απάντηση του σχολείου στο κοινοποιημένο σχετικό έγγραφο (2663/28-12-2000) του Γραφείου της

πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με θέμα "Οργανικές θέσεις δασκάλων για εφαρμογή προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης". Πρότεινε να μην δημιουργηθούν στο σχολείο τους οργανικές θέσεις δασκάλων για τις τάξεις υποδοχής και τη μετακίνηση του 60 % περίπου των τσιγγάνων μαθητών σε άλλα χωριά. Ενώ η πρωτοβάθμια διεύθυνση μας διαβεβαίωσε ότι είναι απλώς μια πρόταση και ότι θα ζητήσουν τη δημιουργία τριών οργανικών θέσεων, τελικά ζήτησε τη δημιουργία μίας θέσης, η οποία δεν γνωρίζουμε ακόμη αν έχει εγκριθεί για 119 παιδιά τσιγγάνικης καταγωγής σχολικής ηλικίας που διαμένουν στον καταυλισμό του Ζευγολατιού. 82 από αυτά φοιτούν σήμερα στο σχολείο.

Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό και με την αναστάτωση της τσιγγάνικης κοινότητας που προκλήθηκε από καταγραφές που έγιναν από το δήμο Βόχας για να υποβάλουν πρόταση για την επίλυση του οικιστικού τους προβλήματος, οδήγησαν στη διαρροή των τσιγγάνων μαθητών από το σχολείο. Τώρα στις δύο τάξεις υποδοχής που λειτουργούν το απόγευμα δεν φοιτούν καθόλου μαθητές. Στα πρωινά τμήματα έχει σημειωθεί και εκεί μια μικρή διαρροή. Το αμιγές τμήμα της Α' τάξης λειτουργεί ικανοποιητικά χωρίς καθόλου σχεδόν διαρροή. Συγκεκριμένα, αυτή τη στιγμή φοιτούν συνολικά 37 παιδιά από τα 82 και το ποσοστό φοίτησης έχει πέσει από το 69 % στο 31 % στο σύνολο των 119 παιδιών τσιγγάνικης καταγωγής σχολικής ηλικίας.

Όσον αφορά τώρα την περιοχή του Κιάτου, τον Φεβρουάριο του 2000 ξεκίνησε απογευματινή τάξη υποδοχής στην Πουλίτσα με 15 μαθητές που είχαν διωχθεί από τα Ταρσινά. Μετά από δύο μήνες λειτουργίας του τμήματος οι κάτοικοι έδιωξαν του Τσιγγάνους που δεν είχαν δική τους ιδιοκτησία στην περιοχή και ανακοίνωσαν την αποχή των παιδιών τους από το σχολείο. Η αποχή κράτησε δύο βδομάδες και βρήκε "σύμφωνο και θερμό υποστηρικτή" το δήμαρχο της περιοχής. Το θέμα αυτό απασχόλησε για αρκετό χρονικό διάστημα τον τοπικό και αθηναϊκό τύπο. Παρά τις έντονες αντιδράσεις η τάξη υποδοχής συνέχισε να λειτουργεί κανονικά. Στο ελάχιστο χρονικό διάστημα

της φοίτησης τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητικά.

Στις 23 Δεκεμβρίου του 2000 οι παραπάνω μαθητές κατόρθωσαν ύστερα από διαβουλεύσεις 4 μηνών να φοιτήσουν σε απογευματινή τάξη υποδοχής στο Κιάτο, διανύοντας καθημερινά πολύ μεγαλύτερη απόσταση από την περσινή χρονιά. Η μεγάλη αυτή καθυστέρηση οφείλεται στην άρνηση του δημάρχου Βέλου να δημιουργηθεί τμήμα στην περιοχή του.

Νέα προβλήματα δημιουργήθηκαν στη συνέχεια από την τοπική αυτοδιοίκηση του Βέλου, που διαρκώς έδιωχνε από περιοχή σε περιοχή τους Τσιγγάνους χωρίς ιδιοκτησία, και από το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων και το διευθυντή του σχολείου, που δεν ζητούσαν μόνο τον εμβολιασμό των παιδιών, αλλά και εξέταση με αυστραλιανό αντιγόνο για ανίχνευση της Hep B. Το αποτέλεσμα ήταν να φοιτούν τώρα 6 από τα 15 παιδιά.

Στις 14 Φεβρουαρίου του 2000 λειτούργησε στο Δημοτικό Σχολείο Μελισσίου το απόγευμα τάξη υποδοχής για 14 παιδιά τσιγγάνικης καταγωγής. 10 από το σύνολο των μαθητών φοιτούσαν τακτικά στο σχολείο. Αντέδρασαν πολύ έντονα οι γονείς και ο διευθυντής του σχολείου, αλλά στη συνέχεια η κατάσταση εξομαλύνθηκε και το τμήμα λειτούργησε κανονικά.

Τη φετινή σχολική χρονιά οι 16 τσιγγάνοι μαθητές σχολικής ηλικίας που διαμένουν στον καταυλισμό εντάχθηκαν στις κανονικές τάξεις με κριτήριο την ηλικία τους και όχι το γνωστικό τους υπόβαθρο. Τα παιδιά αποθαρρύνθηκαν γιατί αδυνατούσαν να παρακολουθούν τα μαθήματα και σταδιακά διέκοπταν το σχολείο. Μόνο 5 παιδιά συνέχισαν να φοιτούν στο σχολείο, αλλά τελευταία διέκοψαν και αυτά για τον ίδιο λόγο. Συνεχίζαμε τις προσπάθειες για τη δημιουργία τάξης υποδοχής που θα μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες των παιδιών τσιγγάνικης καταγωγής. Ωστόσο, η τάξη αυτή δεν δημιουργήθηκε γιατί η τοπική αυτοδιοίκηση έδιωξε τους Τσιγγάνους από την περιοχή. Αυτή τη στιγμή κανένα παιδί δεν δοιτά στο σχολείο.

Συνεχίζουμε με το Καμάρι. Οι 10 Τσιγγάνοι σχολικής ηλικίας που διέμεναν στην περιοχή έχουν ενταχθεί στις κανονικές τάξεις του Δημοτικού

Σχολείου Καμαριού, σύμφωνα με το γνωστικό τους υπόβαθρο. Από αυτά τα παιδιά 8 φοιτούσαν κανονικά μέχρι πριν από ένα μήνα, οπότε ο Δήμος αγόρασε τη γη που διέμεναν για να κάνει ανάπλαση του χώρου (πάρκο). Όλα αυτά σε μια περιοχή στην οποία οι Τσιγγάνοι διέμεναν για 60 περίπου χρόνια!

Στο σχολείο πάντως ο διευθυντής έχει κάνει πραγματικά θαυμάσια δουλειά για την εκπαιδευτική ένταξη των τσιγγάνων μαθητών στις τάξεις και τα παιδιά παρακολουθούσαν και συμμετείχαν ενεργά στα μαθήματά τους.

Τέλος, στην περιοχή Δερβενίου και συγκεκριμένα στα Σαρανταπηχιώτικα Δερβενίου εντοπίστηκαν για πρώτη φορά τρεις οικογένειες Τσιγγάνων, οι οποίες ζουν κάτω από άθλιες συνθήκες.

Στο Δημοτικό Σχολείο Δερβενίου φοιτούν 6 παιδιά τσιγγάνικης προέλευσης, ενταγμένα στην Α' τάξη, από τα 8 παιδιά σχολικής ηλικίας που διαμένουν στην εκεί περιοχή. Τα υπόλοιπα δύο δεν παρακολουθούν σχολείο, γιατί λόγω της δύσκολης οικονομικής κατάστασης των οικογενειών τους εργάζονται μαζί με τους γονείς τους εποχιακά σε αγροτικές δουλειές. Η δασκάλα τους, ευαισθητοποιημένη από τα επιμορφωτικά σεμινάρια που υλοποίησε το Πρόγραμμα στο νομό, δούλεψε με μεράκι, κατεύνασε τα πνεύματα των γονέων των μη τσιγγάνων μαθητών και τα έμαθε να διαβάζουν και να γράφουν.

Τώρα πάλι τα πράγματα έχουν αλλάξει. Ο αριθμός των Τσιγγάνων στην περιοχή αυξήθηκε, διότι κατέλυσαν εκεί άλλοι Τσιγγάνοι από την περιοχή Αιγείρα. Η τοπική κοινωνία αντιδρά και θέλει να τους διώξει. Στην Α' τάξη του δημοτικού σχολείου φοιτούν τώρα 4 παιδιά, πλήρως ενταγμένα.

Στην αρχή της σχολικής χρονιάς πραγματοποιήθηκε στη Νομαρχία μια συνάντηση με θέμα τον εμβολιασμό των παιδιών τσιγγάνικης προέλευσης, στην οποία καλεσμένοι ήταν εκπρόσωποι από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Η συνάντηση, όμως, δεν οδήγησε πουθενά. Τελικά ο εμβολιασμός των παιδιών πραγματοποιήθηκε από εμάς σε συνεργασία με τους Γιατρούς του Κόσμου.

Θα κλείσουμε την εισήγησή μας με προτάσεις-προοπτικές που βλέπουμε

να υπάρχουν για μελλοντικές παρεμβάσεις του Προγράμματος στην περιοχή:

- Η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση μπορεί να βοηθήσει σε μια ευνοϊότερη αλλαγή της πολιτικής που ακολουθεί η τοπική αυτοδιοίκηση όσον αφορά τους Τσιγγάνους.

- Σημαντικό ρόλο στην αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας της κοινωνίας μπορεί να παίξει η τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία πρέπει να αποδεχτεί και να αποδείξει το ρόλο της ως του αρμόδιου φορέα σε τοπικά θέματα και να επιλύσει σοβαρά προβλήματα με τη δημιουργία οικισμών και παροχή λυόμενων, ηλεκτρικού.

- Ευαισθητοποίηση των δασκάλων και των σχολικών συμβούλων.

- Σεμινάρια ή ημερίδες με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων για την κατάλληλη διδακτική μεθοδολογία.

- Προσπάθεια συγκέντρωσης ή και δημιουργία κατάλληλου διδακτικού και εποπτικού υλικού.

- Διδασκαλία της γλώσσας με έμφαση στην κατανόηση κειμένου και όχι στη διαδικασία της κωδικοποίησης και της αποκωδικοποίησης.

- Στήριξη του μέτρου της κάρτας μετακίνησης.

- Άρση των κοινωνικών στερεοτύπων, βελτίωση των σχέσεων μαθητών και δασκάλων. Ο τσιγγάνος μαθητής πρέπει να τονωθεί ψυχολογικά, να νιώσει ασφάλεια, αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση.

- Δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου, μέσα στο οποίο οι συνεργάτες του Προγράμματος θα είναι κατοχυρωμένοι να επεμβαίνουν.

- Ευελιξία και ελαστικότητα στο ωρολόγιο πρόγραμμα, προσαρμογή σε τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες.

- Ανάθεση ρόλων στους τσιγγάνους γονείς και προτροπή τους να συμμετέχουν σε συζητήσεις, μέσα στις οποίες θα μπορούν να δημοσιοποιήσουν τα προβλήματά τους.

- Συμμετοχή των Τσιγγάνων στους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων.

- Ενδυνάμωση των Τσιγγάνων με την παροχή συνοδευτικών

υποστηρικτικών υπηρεσιών (συμβουλευτική δράση, ενημέρωση, ψυχολογική στήριξη).

- Τακτικότερες επαφές των συνεργατών του Προγράμματος για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, εμπειριών και πρακτικών.

- Έκδοση περιοδικού για καλύτερη και πιο έγκυρη ενημέρωση των συνεργατών.

- Οργάνωση και υλοποίηση ημερίδων και σεμιναρίων, στα οποία θα προσκαλούνται όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς.

- Χρήση των ΜΜΕ.

- Συγκρότηση ομάδας που θα αναλάβει το συγκεκριμένο έργο.

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας.